

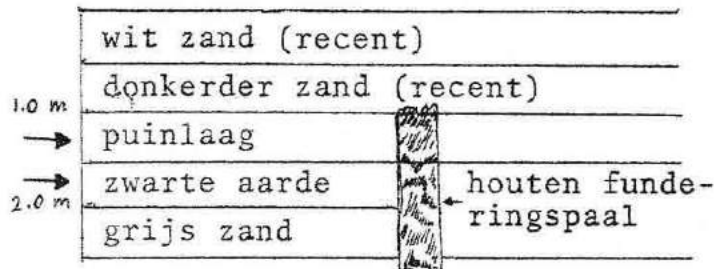
PIJPENVONDSTEN BIJ DE STADSMUUR TE ZWOLLE.

Doordat er tussen de voormalige Diezerpoort en de Wijndragerstoren te Zwolle in de jaren '77 en '78 restauratie-werkzaamheden werden uitgevoerd ontstond hier de gelegenheid om archeologisch onderzoek te verrichten.

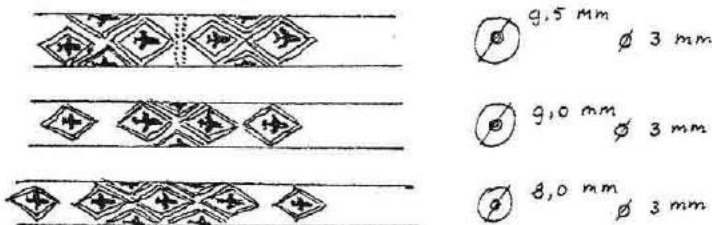
Dit onderzoek heeft vele leuke vondsten opgeleverd op het gebied van aardewerk, glaswerk, tegels, metaalwaren, benen voorwerpen, munten, leer- en rookmateriaal. Op het laatste wil ik wat dieper ingaan. Het rookmateriaal bestond uit pijpekoppen en pijpestelen, die hoofdzakelijk uit de 17e eeuw dateren. Er werden ook wel 18e eeuwse Goudse pijpen gevonden maar dan alleen in de bovenste grondlaag of in het zand uit de stadsgracht. Ik wil mij hoofdzakelijk bepalen tot de kleine 17e eeuwse pijpekoppen en stelen die gevonden zijn in de door ons gegraven putten.

WANDPROFIEL VAN EEN PUT.

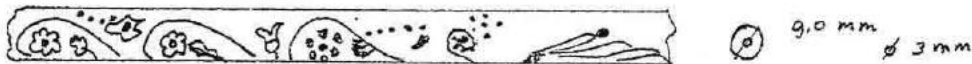
lagen waarin 17e eeuwse pijpekoppen en stelen werden gevonden,

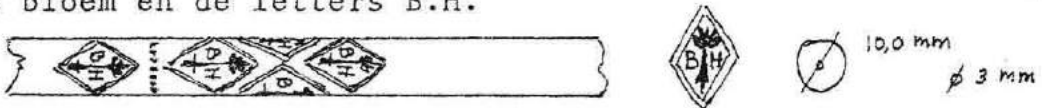
Pijpestelen: Een veel voorkomende versiering op de gedecoreerde stelen was de ingestempelde fleur de Lis. Deze versiering kwam in verschillende variaties voor. Hieronder staan enkele afgebeeld met de doorsnede van steel- en rookkanaal.

Verder kwamen er op de stelen bloemrankversieringen voor.

Een niet zo veel voorkomende versiering was een ingestempelde ruit met een soort bloem en de letters B.H.

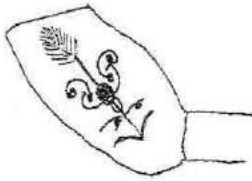
Pijpekoppen: De gemiddelde datering voor de pijpekoppen is 1640. De koppen zijn gedateerd volgens de HxBxO-methode van F.H.W. Friederich. De dateringsmethode staat beschreven in Pijpelogie, vorm, versiering en datering van de Hollandse kleipijp. A.W.N. monografie 2.

- Er kwamen op de gevonden pijpekoppen drie soorten hielmerken voor:
- beeldmerken
 - lettermerken
 - combinatie van beeld- en lettermerken

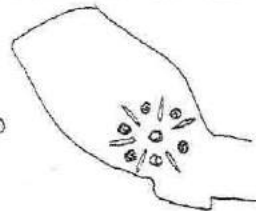
Enkele gevonden lettermerken zijn: IP, FL, SM, HB, GH, SH, HL, SW (waarschijnlijk is de maker Sander Wilkin te Amsterdam)

Enkele gevonden beeldmerken zijn: Tudorroos, Ruit, Maansikkel en de Fleur de Lis.

De gevonden combinaties van beeld- en lettermerken zijn:
Fleur de Lis met TM, 2 ruiten met TN en een bloem met LC.
De oudste pijpekop die bij de stadsmuur gevonden is dateert uit 1590.
De hoogte van de kop is 25 mm, de breedte 13 mm en de opening 8 mm.
Het hielmerk is een roos.

tweezijdig
versierde pijp
+ 1650

tweezijdig
6-blad T-roos
geen hielmerk

Wie meer informatie wil over deze vondst (zoals de lijst met gevonden merken) kan contact opnemen met A.Carmiggelt, Campherbeeklaan 86 Zwolle. Tel: 05200-36606.

A.Carmiggelt.

HET LEIDSE TABAKSPIJPMAKERSGILDE

Reeds drie jaar zijn ondergetekenden bezig in het Leidse Gemeente Archief (L.G.A.) met een onderzoek naar de vrij onbekende Leidse tabakspijpenindustrie. Het onderzoek levert tot nu toe zoveel materiaal op, dat besloten werd de gegevens te bundelen en daarna te publiceren. Deze publicatie zal over een klein jaar verschijnen.

We willen de lezers van de P.K.N. alvast een voorproefje geven van enkele interessante archiefvondsten.

Naast 65 pijpmakers, 7 pijpbranders en 4 pijpenuitbranders ontdekten wij n.l. een pijpmakersgilde! Kenners onder ons weten dat slechts Gorinchem (1656) en Gouda (1660) de enige 17e-eeuwse centra waren met een tabakspijpmakersgilde. Ook Schoonhoven had een gilde, maar deze is pas in de 18e eeuw opgericht.

Leiden kunnen we nu ook aan deze lijst toevoegen, waaruit tevens op te maken valt dat de pijpenindustrie in deze stad erg belangrijk moet zijn geweest. Enkele aardige gilderegels uit de gildeordonantie zijn:

Niemand mocht tot het gilde toetreden zonder toestemming van de overluiden.

In het oprichtingsjaar 1661 zijn de twee meest bekende pijpmakers Henry Beffert en Joris Wright.

Indien deze overluiden toestemden tot intreding binnen het gilde, diende de nieuweling een "prouff" af te leggen.

Hiervoor moest één dozijn fijne pijpen uit een stuk pijpjarde gemaakt worden.

Daarnaast was men verplicht 8 guldens gildегeld te betalen.

Voor de zonen van gildebreeders en jongens die in het Weeshuys waren opgevoed was dit één daalder. Uit deze regel blijkt wel dat het gilde naast een beherende- ook een sociale functie had, door (arme) weesjongens minder gildегeld te laten betalen.

Belangrijk was ook de regel m.b.t. het zetten van een merk:

"Sal mede niemandt vermogen een anders merck naar te conterfeyten, nemaer gehouden te wesen sijn eygen merck soo perfectelijck te stellen dat het bequamelijck uyt andere mercken onderscheyden can werden, op boete van ses guldens, de helft voor den armen ende helft voor 't gilde."

Tot zover een klein gedeelte uit de gildeordonantie uit 1661.

Vanzelfsprekend is het hierboven besprokene slechts een zeer klein gedeelte van het materiaal dat ons onderzoek opleverde. Te zijner tijd zal in ons contactblad worden aangekondigd wanneer de definitieve publicatie verschijnt. Tenslotte zouden we het zeer op prijs stellen indien iemand die gegevens voor ons heeft, dit aan ons laat weten. Bijv. pijpen met het wapen van Leiden.

Harry Tupan/Hans v.d.Meulen, p/a Vondelstraat 19, 7901 HP Hoogeveen